

بخش اول

قافیه

بخش اول: قافیه (درس‌های اول و دوم)

درخت دانش

با درخت دانش، گام به گام پیشرفت خود را ارزیابی کنید.

گام اول: میزان تسلط خود را با رنگ مشخص کنید.
آبی: خیلی خوب
سبز: متوسط
زرد: به این قسمت مسلط نیستیم.
گام‌های بعدی: اگر گام اولتان زرد بود، در نوبت‌های بعدی مطالعه و تمرین، پیشرفت خواهید کرد. سپس خانه‌های سبز یا آبی را رنگ کنید.

آبی	سبز	زرد
☐	☐	☐

حرف، مصوت، صامت

شعر، وزن، قافیه

قافیه

آبی	سبز	زرد
☐	☐	☐

قافیه شعر فارسی

قواعد قافیه

انواع قافیه

قافیه خطی

عیوب قافیه

قافیه در شعر نو

تعداد کل سؤالات: ۴۸

تعداد سؤالات مدارس: ۳۸

تعداد سؤالات امتحان نهایی: ۱۰

تعداد سؤالات تألیفی: -

ادبیات فارسی چهارم - قافیه / درس اول

شعر، وزن، قافیه

مقدمه

اکثر صاحب‌نظران ادبیات معتقدند: «شعر = سخنی موزون و قافیه‌دار».

منطقیان: «شعر سخنی خیال‌انگیز است. وجود وزن و یا وزن و قافیه برای شعر ضروری است.»

خواجه نصیرالدین طوسی: «وزن به دلیل خیال‌انگیز بودن از فصول ذاتی شعر است.»

وزن به شعر زیبایی سحرانگیزی می‌بخشد و آن را شورانگیز می‌سازد.

قافیه به زیبایی و خوش‌آهنگی شعر می‌افزاید و گوش را نوازش می‌دهد و شادی آور است.

حرف: در قافیه و وزن شعر صورت ملفوظ حرف (واج یا صدا) موردنظر است نه شکل مکتوب. مثلاً خواسته (خا س ت _). البته در قافیه صورت مکتوب نیز اهمیت دارد.

مصوت و صامت

صامت: زبان فارسی ۲۳ صامت دارد.

مصوت: زبان فارسی ۳ مصوت کوتاه (ـِ) و ۳ مصوت بلند (ا، او، ای) دارد.

حرف ملفوظ

«واو» در خط فارسی نماینده‌ی سه حرف ملفوظ است و «ی» نماینده‌ی دو حرف ملفوظ.

قافیه شعر فارسی

ردیف: کلمه یا کلماتی است که بعد از واژه‌های قافیه عیناً از نظر لفظ و معنی تکرار می‌شود.

در برخی اشعار کلمات ردیف از نظر معنا متفاوت‌اند اما این تفاوت معنایی جنبه‌ی مجازی دارد و برای خواننده یا شنونده چندان محسوس نیست.

واژه‌های قافیه: واژه‌هایی است که حرف یا حروف قافیه در پایان آن‌ها مشترک باشد.

قافیه یا حروف قافیه: حرف یا حروف مشترک که برای قافیه‌سازی لازم است و در پایان واژگان قافیه می‌آیند.

قواعد قافیه

حداقل حروف مشترک لازم برای قافیه تابع دو قاعده است:

قاعده (۱): هر یک از مصوت‌های (ا)، (و) به تنهایی اساس قافیه قرار می‌گیرند.

مصوت (ی) معمولاً به تنهایی حرف قافیه قرار نمی‌گیرد اما بعضی از شاعران به ندرت (ی) را تنها حرف قافیه قرار داده‌اند.

مصوت کوتاه - (= ه / ه) نیز ندرتاً اساس قافیه قرار گرفته است.

قاعده (۲): هر مصوت با یک یا دو صامت بعدش قافیه قرار می‌گیرد. یعنی مصوت + صامت (+ صامت)

مقدمه

مرجع / تعداد تکرار	سؤال
۶ بار خراسان جنوبی، شهید تاجریزی - ۹۴	۱. وزن برای شعر از دیدگاه خواجه نصیرالدین طوسی چگونه است؟ (مرتبط با پاراگراف ۱ صفحه ۳)
۱ بار تهران، دولتی علامه حلی - ۹۵	۲. تفاوت این دو بیت را با توجه به وزن شعر و مقفی بودن آنها بررسی نمایید. الف) دانه چو طفلی است در آغوش خاک / روز و شب این طفل به نشو و نماست. ب) دانه چو طفلی در آغوش خاک است / این طفل روز و شب به نشو و نماست. (پاراگراف ۳ صفحه ۳)

مصوت و صامت

مرجع / تعداد تکرار	سؤال
۱۷ بار شهریور - ۹۳	۳. حرف «و» در کدام گزینه صامت است؟ الف) وام ب) نیکو پ) سود ت) نور (مرتبط با پاورقی صفحه ۵)
۱۴ بار تهران، سپهر - ۹۴	۴. در کدام کلمه (ی) صامت به شمار می‌آید؟ (نیست-یاد- بازی)
۱۰ بار یزد، جوادالائمه - ۹۳	۵. واژه‌ی «فراسو» چند مصوت دارد؟ (مرتبط با صفحه‌های ۳ و ۴)
۱۰ بار کرمان، بردسیر - حضرت فاطمه (س) - ۹۵	۶. هریک از کلمات مقابل چند واج دارد؟ خواستن = آسمان = (مرتبط با صفحه‌های ۳ و ۴)
۱۴ بار ساری، غیرانتفاعی فردوس - ۹۴	۷. در کدام موارد /و/، /ی/ مصوت به شمار می‌آید؟ مورد - غیب - کتیبه - شوخ - وجد (مرتبط با پاورقی صفحه ۵)

قافی‌ی شعر فارسی

مرجع / تعداد تکرار	سؤال
۲ بار خرداد - ۹۳	۸. کدام بیت ردیف ندارد؟ الف) به نام خداوند جان آفرین / حکیم سخن در زبان آفرین ب) ز هر ناحیت کاروان‌ها روان / به دیدار آن صورت بی‌روان پ) غمش در نهان خانه‌ی دل نشیند / به نازی که لیلی به محمل نشیند ت) زبان خامه ندارد سرِ بیان فراق / وگرنه شرح دهم با تو داستان فراق (مرتبط با پاراگراف ۳ صفحه ۵)
۴ بار تهران، فروغ شهادت - ۹۴	۹. کدام بیت مردّف نیست؟ دلیل خود را بنویسید. الف) من هرچه دیده‌ام ز دل و دیده دیده‌ام / گاهی ز دل بُود گله گاهی ز دیده‌ام ب) روشن از پرتو رویت نظری نیست که نیست / منت خاک درت بر بصری نیست که نیست (مرتبط با پاراگراف ۳ صفحه ۵)
۴ بار تجف آباد، شهدای مکه - ۹۵	۱۰. کلمه‌ی «روان» در این بیت ردیف است یا قافیه چرا؟ گلاب است گویی به جویش روان / همی شاد گردد ز بویش روان
۶ بار تهران، فیاض‌بخش - ۹۴	۱۱. در بیت زیر، واژگان قافیه و ردیف را پیدا کنید. هم‌چو نی زهری و تریاکی که دید / هم‌چو نی دمساز و مشتاقی که دید (مکمل پاراگراف ۳ صفحه ۵)

قواعد قافیه (الف)

مرجع / تعداد تکرار		
۱۷ بار	دی - ۹۲	حروف اصلی قافیه را در بیت زیر مشخص کنید. به سوزی ده کلامم را روایی / کز آن گرمی کند آتش گدایی (مرتبط با پاراگراف ۵ و ۶ صفحه‌ی ۵)
۴۱ بار	البرز، شهید بهشتی ۹۵ - شهریور ۹۳	حرف و یا حروف قافیه و قاعده‌ی قافیه در بیت زیر را تعیین کنید. «به خردی بخورد از بزرگان قفا / خدا دادش اندر بزرگی صفا» حرف یا حروف اصلی قافیه: قاعده قافیه: (مرتبط با پاراگراف ۵ و ۶ صفحه‌ی ۵)
۴۱ بار	نجف آباد، شهدای مکه ۹۵ -	واژه‌های قافیه، حرف یا حروف قافیه و قاعده‌ی قافیه را در این بیت مشخص کنید. هر یکی دیوار اگر باشد جدا / سقف چون باشد معلق بر هوا (مرتبط با پاراگراف ۵ و ۶ صفحه‌ی ۵)
۲۵ بار	بابل، علی بن موسی الرضا - ۹۴	واژه‌های قافیه و حروف قافیه را در بیت زیر تعیین کنید: «هم آن‌گه یکایک ز درگاه شاه / برآمد خروشیدن دادخواه» (مرتبط با پاراگراف ۵ و ۶ صفحه‌ی ۵)
۴۱ بار	قزوین، باریک بین - ۹۴	در بیت زیر واژه‌های قافیه و حروف آن را مشخص کنید و بگویید قافیه طبق کدام قاعده است؟ مزرع سبز فلک دیدم و داس مه نو / یادم از کشته‌ی خویش آمد و هنگام درو (مرتبط با پاراگراف ۵ و ۶ صفحه‌ی ۵)
۱۷ بار	ستندج، مولوی - ۹۵	حروف قافی‌ی کدام بیت، طبق قاعده‌ی «۱» است؟ (۱) منم که دیده به دیدار دوست کردم باز / چه شکر گویمت ای کارساز بنده‌نواز (۲) مکن شهریارا دل ما نزنند / میاور به جان من و خود گزند (۳) دیده دریا کنم و صبر به صحرا فکنم / واندر این کار دل خویش به دریا فکنم (۴) بشنو از نی چون حکایت می‌کند / از جدایی‌ها شکایت می‌کند (مرتبط با پاراگراف ۱ صفحه‌ی ۶)
۲۰ بار	شیراز، فاطمه ۹۴ - دی ۹۱	در کدام یک از ابیات زیر، قافیه طبق قاعده‌ی «۲» است؟ الف) ای صبا گر بگذری بر ساحل رود ارس / بوسه زن بر خاک آن وادی و مشکین کن نفس ب) سال‌ها دل طلب جام جم از ما می‌کرد / و آن‌چه خود داشت ز بیگانه تمنا می‌کرد (مرتبط با پاراگراف ۲ صفحه‌ی ۶)
۲۰ بار	خرداد - ۹۲	قافیه در بیت زیر طبق قاعده‌ی (۱) است یا (۲)؟ منم که دیده به دیدار دوست کردم باز / چه شکر گویمت، ای کارساز بنده‌نواز (مرتبط با پاراگراف ۱ و ۲ صفحه‌ی ۶)
۱۲ بار	تهران، شهید بهشتی - ۹۴	قافیه ابیات زیر طبق کدام قاعده ساخته شده‌اند؟ (مشخص کنید). الف) مرا که هم چو نی از آه و ناله برگ و نواست / تنی چو نال نزار و قدی چو چنگ دو تاست ب) با رخ و زلف تو دل را روز بازار امشب است / تا در این سودا برآید جان شیرین بر لب است (مرتبط با پاراگراف ۱ و ۲ صفحه‌ی ۶)

قواعد قافیه (ب)

قافیه در شعر تابع دو قاعده‌ی کلی است اما استثنائاتی دارد:

تبصره (۱): ممکن است به آخر واژه‌های قافیه یک یا چند حرف الحاق شود که جزء حروف مشترک قافیه و لازم‌الرعايه هستند.

حروف الحاقی شامل: شناسه‌ها/ ضمایر متصل/ پسوندها/ مخفف صیغه‌های زمان حال بودن/ ی در آخر بعضی از واژه‌های مختوم به (ا) و (و)

روش مشخص کردن قافیه هر شعر: ۱- پیدا کردن ردیف

۲- مشخص کردن حروف الحاقی

۳- تعیین حروف اصلی

قدما آخرین حرف اصلی کلمه را «رَوی» می‌نامیدند.

تبصره (۲): هر چند مصوت «هـ بیان حرکت» یا مصوت «ی» جزء کلمه‌ی قافیه هستند و باید حرف اصلی باشند اما طبق این تبصره

از نظر قافیه حرف الحاقی به‌شمار می‌آیند.

برای مثال: علی و منجلی ← ل = حروف اصلی / ی = حرف الحاقی

تبصره (۳): اگر در قاعده‌ی (۲) یعنی مصوت + صامت (+ صامت) مصوت کوتاه باشد و حرف یا حروف الحاقی هم داشته باشیم این

مصوت کوتاه می‌تواند بین واژگان قافیه متفاوت باشد.

برای مثال: علی و دلی ← ل + ی، ل + ی ← قافیه طبق تبصره (۳) صحیح است.

تبصره (۴): گاهی در قافیه شعر پسوند و پیشوند در حکم واژه‌ی قافیه قرار می‌گیرند هرچند که به تنهایی واژه نیستند. این تبصره در

صورتی است که پسوند یا پیشوند در یک معنا تکرار نشوند.

برای مثال: بر و در یا پسوند (ان) جمع و (ان) صفت حالیه (اگر (ان) در هر واژه در معنای جمع باشد قافیه معیوب می‌شود).

تبصره (۵): حرف یا حروف مشترک دیگر که قبل از حروف قافیه (در قاعده‌ی ۱ و ۲) می‌آیند، جزء حروف قافیه نیستند و رعایت آن‌ها

لازم نیست.

برای مثال: رفاقت و صداقت ← ت = حروف اصلی قافیه / (اق) هرچند مشترک بین دو واژه است ولی لازم‌الرعايه نیست و این کلمات

می‌توانند با سلامت هم‌قافیه شوند.

تبصره (۶): اگر واژه‌های قافیه لفظاً یکسان ولی در معنا متفاوت باشند، قافیه صحیح است و بین واژگان قافیه جناس وجود دارد.

برای مثال: جوی در معنای فعل جوییدن با جوی در معنای جوی آب

تبصره (۷): گاه ممکن است حروف قافیه در بیش از یک واژه قرار گیرد.

برای مثال: پروانه با پروا، نه ← حروف اصلی (ا) / حروف الحاقی (نه)

قافیه میانی، درونی، ذوقافیتین

قافیه میانی ← استفاده از قافیه در **پایان نیم‌مصراع‌ها** ← برای مثال: --x-- / x--x--

قافیه درونی ← استفاده از قافیه درون مصراع نه فقط در پایان مصراع یا نیم‌مصراع ← برای مثال: --x-- / x--x--

ذوقافیتین ← استفاده از دو قافیه پایانی ← x+-- / x+--

قافیه‌ی خطی

قافیه بر مبنای زبان؛ یعنی صورت ملفوظ شناخته می‌شود اما اگر همین زبان دارای شکل مکتوب شد یکسانی خطی نیز باید رعایت شود.

قافیه کردن خسیس، ترخیص و خبیث چون شکل خطی آن‌ها از نظر دیداری متفاوت است، صحیح نیست.

عیوب قافیه

رعایت قواعد و ضوابط قافیه در شعر فارسی الزامی است و هر چه خلاف آن‌ها باشد، غلط است.
تکرار واژه‌های قافیه نیز از نظر علمای بلاغت عیب فاحش است مگر:
۱- ابیات شعر از بیست و سی درگذرد. ۲- قصیده دو مطلع داشته باشد. ۳- تکرار واژه‌ی قافیه‌ی مصراع اول در مصراع چهارم = صنعت ردلقافیه.
تکرار واژه‌های غیر ساده (مشتق، مرکب و مشتق مرکب) در صورتی که اجزای سازنده‌ی آن‌ها چندان آشکار نباشد یا میان معنای دو جزء فرقی بتوان گذاشت، صحیح است.
علامت ماضی (ید) چون چندان شناخته نیست می‌تواند تکرار شود و قافیه بسازد.
علامت گذراساز (اند) یا (انید) نیز به صورت تکراری می‌آید و قافیه می‌سازد.

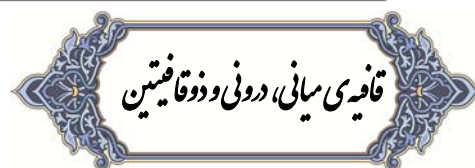
قافیه در شعر نو

شاعران نوپرداز برای قافیه اهمیت زیادی قائل‌اند.
نظر نیما یوشیج درباره‌ی قافیه: «اگر قافیه نباشد چه خواهد بود؟ حباب توخالی؛ شعر بی‌قافیه، مثل آدم بی‌استخوان است. هنر شاعری در قافیه‌سازی است ...»
نظر نیما درباره‌ی ضابطه‌ی قافیه در شعر: «قافیه مقید به جمله‌ی خود است، همین که مطلب عوض شد و جمله‌ی دیگری روی کار آمد، قافیه به آن نمی‌خورد.
تفاوت قافیه در شعر نو و کلاسیک: ضوابط قافیه در شعر نو نضج درستی نگرفته است و بیش‌تر جنبه‌ی ذوقی دارد. قافیه شعر نو در آخر ابیات نمی‌آید بلکه بستگی به مطلب دارد و الزاماً هر مطلب قافیه‌دار نیست. از طرفی وقتی که شعر حاوی مطالب پراکنده و وصف‌های جداگانه است یا جنبه‌ی امری و دعایی دارد، قافیه را لازم نمی‌دانند. لذا در شعر نو قافیه محدودیت‌های شعر کلاسیک را ندارد.

قواعد قافیه (ب)

مرجع / تعداد تکرار		
۴۱ بار	دی ۹۱ - شهریور ۹۲ - شهریور ۹۳	۲۱. حروف الحاقی قافیه را در بیت زیر مشخص کنید. چندان که گفتم غم با طیبیان / درمان نکردند مسکین غریبان (مرتبط با پاراگراف ۲ و ۳ صفحه‌ی ۸)
۲۵ بار	خرداد ۹۳	۲۲. حروف اصلی قافیه را در بیت زیر مشخص کنید. مگردان سر از دین و از راستی / که خشم خدا آورد کاستی (مرتبط با پاراگراف ۲ و ۳ صفحه‌ی ۸)
۳۰ بار	تهران - شهید بهشتی - ۹۵	۲۳. در ابیات زیر حرف یا حروف اصلی و الحاقی را مشخص کنید. الف) چه خلاف سرزد از ما که در سرای بستی / بر دشمنان نشستنی دل دوستان شکستی ب) تا کی ای دلبر دل من بار تنهایی کشد / ترسم از تنهایی احوالم به رسوایی کشد (مرتبط با پاراگراف ۲ و ۳ صفحه‌ی ۸)
۶ بار	رفسنجان - شهید سجادی - ۹۵	۲۴. در کدام بیت حرف «ی» الحاقی است؟ الف) تا بود نسل آدمی بر جای / هست آراسته ورا دو سرای ب) آتش عشق است کاندنر نی فتاد / جوشش عشق است کاندنر می فتاد (مرتبط با پاراگراف ۲ و ۳ صفحه‌ی ۹)
۲۰ بار	یزد - جوادالائمه - ۹۵	۲۵. واژه‌های (بخت، دُخت) در چه صورت قافیه می‌شوند؟ در بیت "خروشید کای مرد جنگ آزمای / هماوردت آمد مرو بازجای" (مرتبط با پاراگراف ۶ تا ۱۰)
۵۱ بار	نجف آباد - شهید سالدورگر - ۹۴	۲۶. الف) حرف یا حروف اصلی قافیه را مشخص کنید. ب) قافیه طبق کدام قاعده است؟ ج) آیا در واژگان قافیه تبصره دیده می‌شود؟

۸ بار	سمنان - دبیرستان نمونه رشد - ۹۴	(مرتبط با صفحه‌های ۹ و ۱۰)	۲۷. به طور دقیق توضیح دهید ابیات زیر طبق چه تبصره‌ای درست یا نادرست‌اند. الف) به راه حق چنین با پشت خفتی / به راه راستی گامی نرفتی ب) دیدار تو حل مشکلات است / صبر از تو خلاف ممکنات است
۱۰ بار	شیراز، غیرانتفاعی آفاق - ۹۳	(مرتبط با پاراگراف پایان صفحه‌های ۹ و ۱۰)	۲۸. چرا قافیه کردن پیشوندهای "بر" و "در" در بیت زیر درست است؟ ساقی بیا که یار ز رخ پرده برگرفت / کار چراغ خلوتیان باز درگرفت
۴ بار	تهران - سپهر - ۹۴	(مرتبط با پاراگراف ۳ صفحه‌ی ۱۰)	۲۹. در بیت زیر، شاعر از کدام تبصره‌ی قافیه استفاده نموده است؟ بشنو از نی چون حکایت می‌کند / از جدایی‌ها شکایت می‌کند
۱۲ بار	کرمان - غیرانتفاعی پرورش - ۹۴	(مرتبط با پاراگراف ۶ صفحه‌ی ۱۰)	۳۰. قافیه بیت زیر چیست؟ با کدام تبصره مطابقت دارد؟ دلارام در بر دل آرام جوی / لب از تشنگی خشک، بر طرف جوی

مرجع / تعداد تکرار			
۱۷ بار	دی ۹۲	(متن پاراگراف ۱ صفحه‌ی ۱۱)	۳۱. نوع قافیه را در بیت زیر مشخص کنید. در رفتن جان از بدن گویند هر نوعی سخن / من خود به چشم خویشتن دیدم که جانم می‌رود
۱۴ بار	خراسان جنوبی - تقوی - ۹۴	(مرتبط با پاراگراف ۱ صفحه‌ی ۱۱)	۳۲. شاعر در بیت "جاه و جلال من تویی ملک و مال من تویی / آب زلال من تویی بی تو به سر نمی‌شود" از کدام یک از انواع قافیه بهره گرفته است؟
۸ بار	مشهد - مصلی‌نژاد - ۹۵	(مرتبط با پاراگراف ۱ و ۲ صفحه‌ی ۱۱)	۳۳. قافیه بیت زیر درونی است یا میانی؟ همه درگاه تو جویم همه از فضل تو پویم / همه توحید تو گویم که به توحید سزایی
۶ بار	کاشان - دکتر حسابی - ۹۵	(مرتبط با پاراگراف ۲ و ۳ صفحه‌ی ۱۱)	۳۴. انواع قافیه را در بیت زیر مشخص کنید. «هم نظری هم خبری هم قمران را قمری / هم شکر اندر شکر اندر شکر اندر شکر»
۱۷ بار	تهران - فروغ شهادت - ۹۵	(مرتبط با پاراگراف ۵ تا ۳ صفحه‌ی ۱۱)	۳۵. قافیه میانی، درونی و ذوقافیتین را در ابیات زیر مشخص کنید. (یک مورد اضافی است). الف) روح تویی، نوح تویی فاتح و مفتوح تویی / سینه‌ی مشروح تویی، بر در اسرار مرا ب) گزید از غنیمت ظرایف بسی / کزان سان نبیند طرایف کسی
۴ بار	سنندج - مولوی - ۹۵	(مرتبط با پاراگراف ۳ صفحه‌ی ۱۱)	۳۶. کدام بیت، ذوقافیتین است؟ ۱) ای از مکارم تو شده در جهان خبر / افکنده از سیاست تو آسمان سپر ۲) شبی گیسو فروهشته به دامن / پلاسین معجر و قیرینه گرز ۳) کوه را هم تیغ داد و هم کمر / تا به سرهنگی او افراخت سر ۴) همان باغبان نیست در باغ کس / رمه نیز چوپان ندارد ز پس
۱۴ بار	تهران - فرهنگ حاج حسین مکتبی - ۹۵	(مرتبط با پاراگراف ۵ تا ۳ صفحه‌ی ۱۱)	۳۷. نوع قافیه را در بیت زیر مشخص کنید: "به میدان وفا یارم چنان آمد که من خواهم به دیوان هوا کارم چنان آمد که من خواهم"

عیوب قافیه

مرجع / تعداد تکرار		
۱۷ بار	تهران - شهید بهشتی - ۹۵	<p>۳۸. عیوب قافیه را در بیت زیر بنویسید.</p> <p>بنگر این کشتی خلقان غرق عشق / ازدهایی گشت گویی حلق عشق</p>
۶ بار	یزد - شهید رضانزاده - ۹۴	<p>۳۹. بر اساس قواعد و ضوابط قافیه، قافیه‌ی ابیات زیر درست است یا معیوب؟</p> <p>الف) شجاع غضنفر وصی نبی / نهنگ یم قدرت حق علی</p> <p>ب) چینیان چون زین عمل فارغ شدند / از پی شادی دُقل‌ها می‌زدند</p>
۱۲ بار	خرداد - ۹۴	<p>۴۰. قافیه در کدام بیت نادرست است؟ چرا؟</p> <p>الف) آن سرو که گویند به بالای تو ماند / هرگز قدمی پیش تو رفتن نتواند</p> <p>ب) دلم جز مهر مهرویان طریقی بر نمی‌گیرد / ز هر در می‌دهم پندش ولیکن در نمی‌گیرد</p> <p>پ) چه گفت آن خداوند تنزیل و وحی / خداوند امر و خداوند نهی</p> <p>ت) شد موسم سبزه و تماشا / برخیز و بیا به سوی صحرا</p>
۱۴ بار	دی - ۹۴	<p>۴۱. قافیه کدام بیت غلط است؟ چرا؟</p> <p>الف) فتنه‌ام بر زلف و بر بالایت ای بدر منیر / قامت است این یا قیامت، عنبر است آن یا عبیر</p> <p>ب) در وفای عشق تو مشهور خوبانم چو شمع / شب‌نشین کوی سربازان و رندانم چو شمع</p>
۱۰ بار	دی - ۹۳	<p>۴۲. قافیه در کدام بیت نادرست است؟</p> <p>الف) شب سیاه بدان زلفکان تو ماند / سپید روز به پاکی رخان تو ماند</p> <p>ب) نشاط جوانی ز پیران مجوی / که آب روان باز ناید به جوی</p> <p>پ) به نام خداوند جان آفرین / حکیم سخن در زبان آفرین</p> <p>ت) شد موسم سبزه و تماشا / برخیز و بیا به سوی صحرا</p>

قافیه در شعر نو

۴ بار	ریاض کریم - غیر دولتی - سیحان - ۹۴	۴۳. نظر نیما در مورد قافیه چیست؟
۶ بار	اسفرااین - نرجس - ۹۵	۴۴. تفاوت عمده قافیه شعر نو و شعر سنتی را بنویسید.

قافیه‌ی خطی

مرجع / تعداد تکرار	
۸ بار	تهران - سپهر - ۹۴ (متن پاراگراف پایانی صفحه‌ی ۱۱)
	چرا نمی‌توان واژه‌ی (فردوسی) را با (طوسی) قافیه کرد؟
	۴۵.
	قافیه کردن کدام جفت‌واژه‌ها درست است؟
	۴۶.
۱۰ بار	قم - فرزنانگان - ۹۳ (متن پاراگراف پایانی صفحه‌ی ۱۱)
	الف) حضيض، غليظ ب) طوسی، فردوسی پ) آب، غرقاب ت) بحر، شهر

ترکیبی قافیه

مرجع / تعداد تکرار	
۳۵ بار	تهران - شهید اول - ۹۳ (مرتبط با صفحه‌های ۵ تا ۱۰)
	با توجه به بیت به پرسش‌ها پاسخ دهید: "شمس و قمرم آمد، سمع و بصرم آمد / وان سیم برم آمد، وان کان زرم آمد" الف) واژه‌های قافیه کدام‌اند؟ ب) ردیف را مشخص کنید: ج) حروف اصلی قافیه کدام است؟ د) حروف الحاقی را مشخص کنید: ه) قاعده‌ی قافیه را تعیین کنید:
	۴۷.
۳۰ بار	مرند - هاجر (۲) - ۹۳ (مرتبط با صفحه‌های ۵ تا ۱۰)
	با توجه به بیت زیر به سؤالات زیر پاسخ دهید. «نشود فاش کسی آنچه میان من و توست / تا اشارات نظر نامهرسان من و توست» الف) ردیف و واژه‌های قافیه را مشخص نماید. ب) قافیه بر مبنای کدام قاعده شکل گرفته است؟ پ) حروف اصلی و الحاقی را بنویسید.
	۴۸.